

Висока струковна васпитачка и медицинска школа у Вршцу
Омладински трг 1, 26300 Вршац

Развојноистраживачки пројекат

**ЛДЛ методички систем као носилац рефлексивног приступа у интегрисаном
курикулуму**

**The LDL Methodological System as an Enabler of the Reflective Approach in the
Integrated Curriculum**

СТРУЧНИ СКУП

Поглед уназад и два корака унапред

Вршац, 2026.

Развојноистраживачки пројекат

ЛДЛ методички систем као носилац рефлексивног приступа у интегрисаном курикулуму

- ❑ Пројекат је одобрен и подржан финансијским средствима Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност АП Војводине (бр. решења: 003814710 2025 09418 004 000 000 001 04 002).
- ❑ Трајање пројекта је 12 месеци, закључно са 30. 9. 2026. године.
- ❑ Чланови пројектног/истраживачког тима:
 - ✓ др Снежана Пртљага, руководилац пројекта
 - ✓ др Даница Веселинов
 - ✓ др Љиљана Келемен Милојевић
 - ✓ др Јасмина Столић Пивнички
 - ✓ мр Невена Чолаков

ЛДЛ методички систем као носилац рефлексивног приступа у интегрисаном курикулуму

- Савремена парадигма образовања у високошколској настави наглашава значај контекстуалног учења, уз примену проактивних и рефлексивних стратегија и метода. Учење поучавањем – ЛДЛ (акроним од нем. *Lernen durch Lehren*) методички систем омогућава студентима да буду активни конструктори сопственог знања и компетентности. Улога наставника у ЛДЛ методичком систему је менторска и фацитаторска.
- **Предмет истраживања** чине предности примене ЛДЛ методичког система као носиоца рефлексивног приступа у интегрисаном курикулуму високошколске наставе. То подразумева интеграцију рефлексивних стратегија и метода поучавања, помоћу којих ће студенти унапређивати вештине учења. Акценат се ставља на метакогнитивне стратегије и технике саморегулисаног учења.

ЛДЛ методички систем као носилац рефлексивног приступа у интегрисаном курикулуму

- **Циљ истраживања** је да се путем ЛДЛ методичког система, у оквиру интегрисаног курикулума, унапреде стратегије учења студената и подржи стицање кључних компетенција (будућих) васпитача из подручја непосредног рада са децом у вртићу, развијања сарадње и заједнице учења и развијања професионалне праксе.
- **Задаци:**
 - ✓ упознавање студената кроз радионичарски рад са ЛДЛ методичким системом у настави;
 - ✓ стварање контекста за учење и повезивање теоријских и практичних знања у интегрисаном курикулуму (кроз неколико наставних предмета);
 - ✓ креирање саморефлексивног инвентара, као посебног „навигатора” за имплементацију метакогнитивних и саморегулисаних стратегија у процес учења;
 - ✓ конципирање сегмената дневника праксе;
 - ✓ креирање инструмента, полуструктурисаног упитника за студентску процену/евалуацију ефикасности и ефективности примене ЛДЛ методичког система у настави;
 - ✓ организовање стручног скупа, са циљем хоризонталне размене.
- **Задаци су остварени кроз теоријски и оперативни контекст истраживања.**

Теоријски контекст истраживања

- ❑ Изучавање релевантне литературе о улози, употреби и значају ЛДЛ методичког система – метакогнитивних стратегија, саморегулисаног учења, интерактивних метода, контекстуалног учења, дискурс методе, (само)рефлексије.
- ❑ Почетну фазу чини креирање компетенцијски усмереног модела наставе, у којој се чланови пројектног тима договарају о раду у интегрисаном курикулуму, као споју теоријске и практичне наставе из више стручних и стручно-апликативних предмета на основним и мастер струковним студијама.

Резултати теоријског контекста истраживања

- У складу са идејном водилом пројекта, задацима и пројектном документацијом, у првом тромесечју реализације развојноистраживачког пројекта изучавана је релевантна литература о улози, употреби и значају ЛДЛ методичког система – метакогнитивних стратегија, саморегулисаног учења, интерактивних метода, контекстуалног учења, дискурс методе, (само)рефлексије.
- Креиран је компетенцијски усмерен модел наставе у оквиру којег су се чланови пројектног тима договарали о реализацији интегрисаног курикулума, као споја теоријске и практичне наставе из више стручних и стручно-апликативних предмета на основним и мастер струковним студијама.

Оперативни контекст истраживања обухватао је:

Организовање радионице са студентима и упознавање са ЛДЛ методичким системом.

Креирање контекста за учење у којем ће студенти имати одређену контролу, у смислу секвенционисања, темпа и селекције садржаја. Посебно се истиче процес учења који се не одвија линеарно, већ има спирални ток.

Пружање подршке групном и радионичарском облику рада са студентима и континуирано стварање могућности заједничког учења међу студентима, кроз подстицање облика „кругови учења”.

Креирање (само)рефлексивних инвентара за студенте основних и мастер струковних студија који ће служити као водич за учење, повезивање теоријских садржаја и практичних решења у вртићу.

Организовање радионице као хоризонталне размене између студената, наставника и васпитача о конципирању сегмената дневника које студенти воде током интегрисане стручне праксе (ОСС) и стручне праксе (МСС).

Креирање истраживачког инструмента – полуструктурисаног упитника намењеног студентској процени и евалуацији ефикасности и ефективности примене ЛДЛ методичког система у наставном процесу.

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Рад на пројекту започет је израдом логоа и плаката за пројекат:
- ❑ Круг симболизује цикличност процеса *Doing* → *Reflecting* → *Learning again*.
- ❑ Иконице унутар круга су рука која нешто ради (*Doing*), око као рефлексија, лампица као симбол идеје и учења (*Learning*).
- ❑ Определили смо се за плаву боју која асоцира на размишљање, у комбинацији са јарко жутом, као бојом која нуди нова сазнања.

У сличном маниру се истакао и дизајн плаката:

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Остварене су запажене интегрисане активности, путем различитих облика и методолшко-методичких приступа – дискусионих група, дидактичког диспута, анализа и тумачења кроз вишеврсне варијетете (ППТ презентације, есеји, мапирање, приказивање проблема и могућих решења у виду плаката и мултимедијалних записа, коришћење техника *Три линије* и *Дрво проблема и циљева*).
- ❑ У склопу преко десет наставних предмета на основним и мастер струковним студијама, интегрисано се руководило начелом ЛДЛ приступа, у ком су *sui generis* тангенте биле сарадња студената међусобно, интерповезаност студената и практичара/васпитача, рефлексивност и аутономију студената, и фацитаторски однос професора у односу на процес наставе.

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Посебан акценат стављен је на примену метакогнитивних стратегија, саморегулисаног учења и интеграцију курикулумских садржаја у предметима из области методике упознавања околине, методике развоја говора, драмског, музичког и ликовног васпитања.
- ❑ Студенти су преузимали активну улогу у подучавању, демонстрацији и критичкој анализи наставних ситуација, укључујући интердисциплинарно повезивање садржаја.

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Учење поучавањем примењено је у раду са студентима прве године мастер струковних студија Високе струковне васпитачке и медицинске школе у Вршцу, на изборном предмету *Визуелно обликовање*.
- ❑ Студенти су, уз менторске инструкције, припремали предавања и вежбе за своје колеге, са посебним акцентом на практичне задатке и активно учешће свих студената. Материјал за вежбе обезбеђивали су сами студенти у сарадњи са групама задуженим за организацију активности.

Резултати оперативног контекста истраживања

- У оквиру предмета *Визуелно обликовање*, студенти прве године мастер струковних студија су истраживање литературе, прикупљање грађе и израду презентација реализовани кроз рад у групама и паровима, што је допринело сарадњи, размени идеја и сагледавању тема из различитих перспектива. Студенти су задате теме повезивали са савременим уметничким, друштвеним и професионалним контекстом, развијајући критичко промишљање и практичне вештине кроз различите визуелне технике. Теме које су обрађиване у оквиру наставе јесу „Таписерија као занат и као уметност” и „Апстрактно сликарство”.

Резултати оперативног контекста истраживања

- Размена знања и искустава међу студентима била је значајна за развој личних и професионалних вештина. Студенти су одговорно реализовали задатке које су им поставиле колеге, показујући висок ниво ангажованости и мотивације, а реакције на усвојена знања и развијене вештине биле су изразито позитивне.

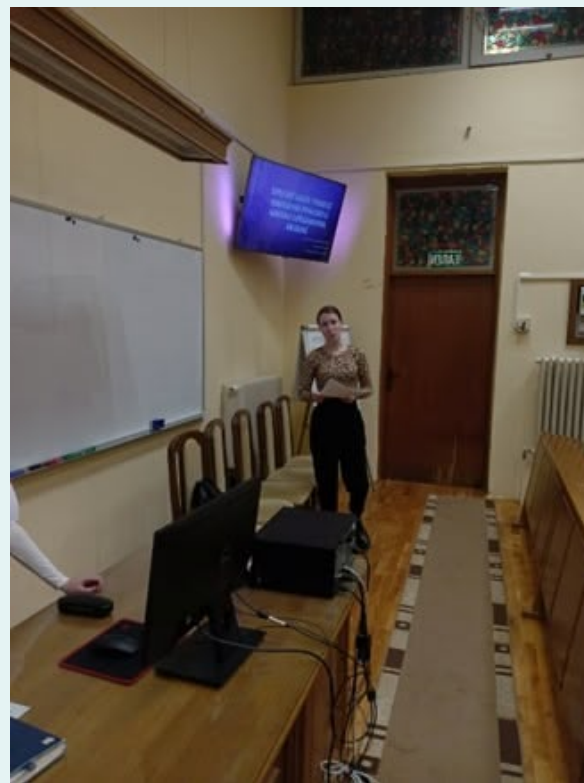

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Реализоване су активности усмерене на примену ЛДЛ методичког система у настави на предмету *Методика упознавања околине*. Активности су биле усклађене са пројектним циљевима који се односе на развој рефлексивног приступа, интеграцију курикулума и оснаживање студената за практичну примену истраживачких и интегративних метода рада.
- ❑ Реализована је разрада методичких поступака, начела и стратегија поучавања, уз примену ЛДЛ модела у планирању и рефлексiji предавања.
- ❑ Студенти су проучавали кључне тематске области (природне појаве, живи свет, материјали и свакодневни феномени).
- ❑ Спроведене су практичне анализе и моделовање методичких поступака за рад са децом.
- ❑ Кроз ЛДЛ приступ студенти су креирали истраживачке задатке и ситуације учења.
- ❑ У оквиру наставе обрађиване су основне методичке стратегије, принципи, поступци и облици рада.
- ❑ Студенти су усвојили основе рефлексивног планирања у складу са ЛДЛ методичким приступом.
- ❑ Повећана је њихова способност интеграције садржаја из околине у оквиру ширег курикулума.

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Све активности спроведене су у складу са циљевима пројекта, а студенти су показали висок ниво ангажованости и спремност за рефлексiju о сопственом раду. Стечене компетенције даље су развијане кроз додатне задатке и интегрисане пројекте.

Резултати оперативног контекста истраживања

- У оквиру наставе и вежби на предмету *Методика развоја говора 1* на основним струковним студијама, током претходног периода, студенти треће године су, уз помоћ метакогнитивних стратегија и техника саморегулисаног учења, изучавали теме попут: усвајања језика код деце, усвајања појмова, функција и карактеристика говора деце, потешкоћа у развоју говора, стратегија развоја и подстицања правилнога говора деце, специфичних/специјалних метода рада, дидактичких средстава и материјала, вербалне и невербалне облике комуникације, језичке и драмске игре за децу предшколског узраста и специфичности књижевних текстова за децу и поучавали своје колегинице и колеге из групе.

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Студенти су помоћу ЛДЛ приступа осмишљавали и креирали питања, примере, језичке игре и активности за децу предшколског узраста усмерене на побољшање фонолошке свести, развој граматичке структуре, креативно изражавање, развој комуникативних вештина, емоционални и социјални развој, маштовитост и развој самопоуздања. Активности су спроведене у складу са циљевима и задацима пројекта.

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ У оквиру наставе на предмету *Методика развоја говора 2* на основним струковним студијама, студенти треће године су током претходног периода активно изучавали теме које се односе на развој ране писмености, са посебним акцентом на развој фонолошке, лексичке и синтаксичке свести, графомоторичких вештина и знања о писаном коду. Такође су обрађиване теме које се односе на улогу и значај медија и позоришне уметности у развоју говора деце предшколског узраста, као и на интегрисани приступ развоју говора.
- ❑ Кроз сарадничко учење, истраживачке активности, дискусију и припрему наставних садржаја за колеге, студенти су развијали критичко мишљење, способност (само)рефлексије, комуникацијске вештине и функционално повезивање теоријских и практичних знања.

Резултати оперативног контекста истраживања

- У оквиру наставе на предмету *Драмски метод у раду са децом предшколског узраста* студенти прве године мастер струковних студија изучавали су драмске игре и драмске технике и показали су висок ниво ангажованости и спремност за рефлексiju о сопственом раду. Оснаживани су у подстицању аутономије у учењу, (само)рефлексије, критичког мишљења, самосталности и компетентности.

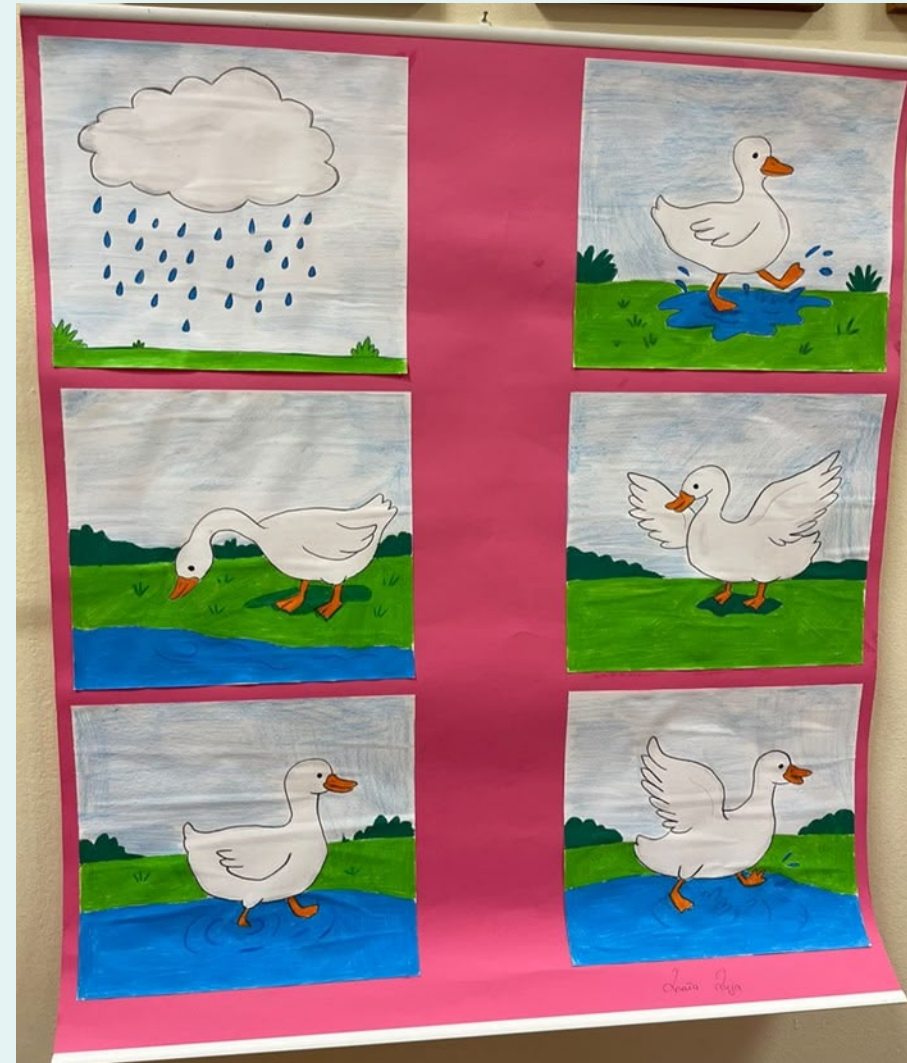
Резултати оперативног контекста истраживања

- У складу са принципима ЛДЛ методичког система, који подстиче рефлексивно и продуктивно учење, студенти су самостално или уз минимално менторско вођење осмишљавали примере и различите варијанте креативних драмских игара и техника. Активности су укључивале планирање, промишљање и колаборативну анализу, а креирани садржаји били су намењени примени у раду са децом различитог вртићког узраста.

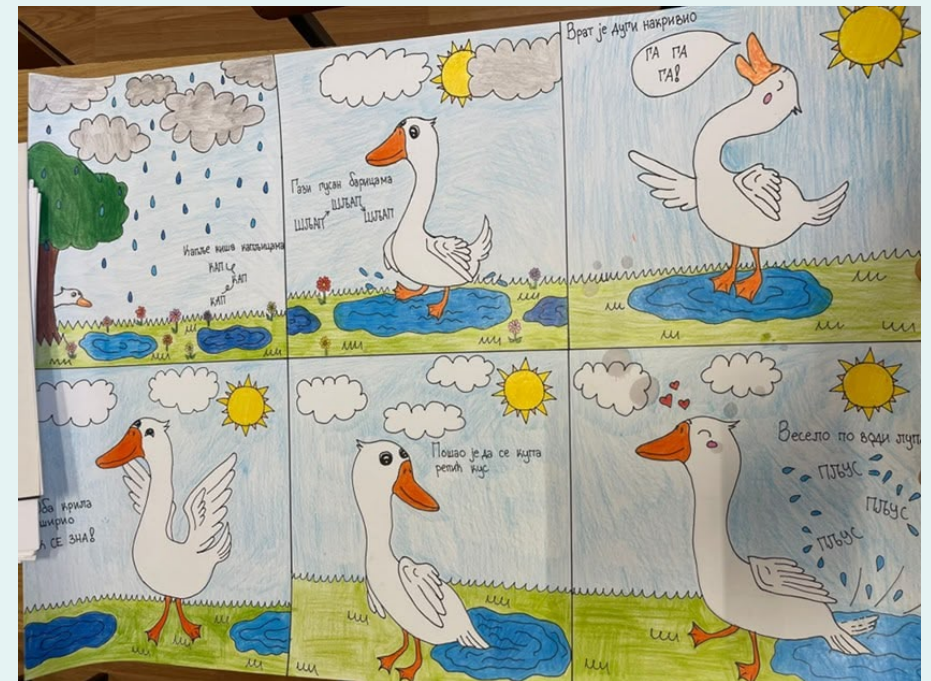
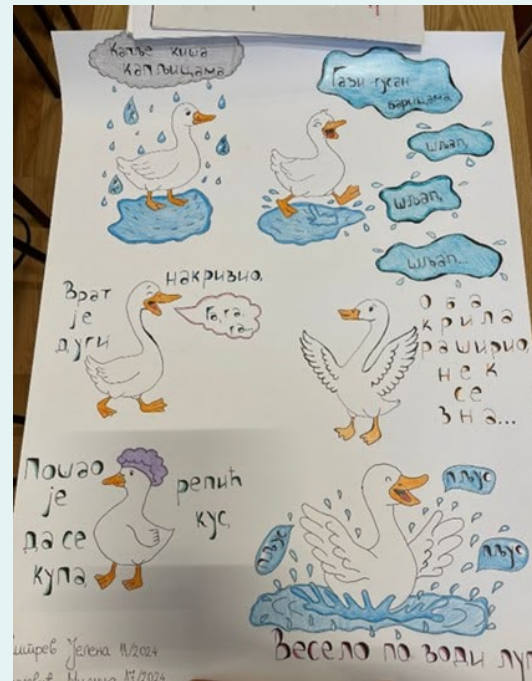
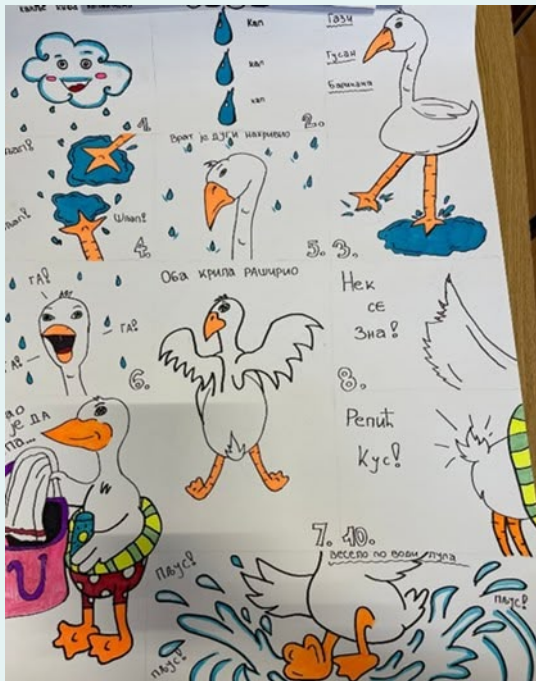
Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ У оквиру наставе и вежби на предмету *Методика музичког васпитања 1*, студенти друге године основних струковних студија су самостално или уз минималну помоћ ментора, изучавали, а потом и демонстрирали могуће музичке садржаје кроз музичку игру у складу са различитим узрастима деце предшколског узраста.
- ❑ Неке од музичких игара које су представљане биле су: прве игре уз покрете и музику, бројалице, музичке игре са певањем, игре уз инструменталну музику, народне игре, музичке дидактичке игре, игре на инструментима Орфовог инструментаријума и друге.

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Једна од активности је била интеграција предвиђених садржаја са још два предмета *Методика васпитно-образовног рада* и *Методика ликовног васпитања 2*, где су студенти имали прилике да посматрају и применом стечених знања, критички процене планирану ситуацију учења.
- ❑ Реализована је и заједничка процена свих студената из наведених предмета. На тај начин студенти су стекли бољу способност интеграције музичких садржаја са различитим областима интересовања и рефлексije и саморефлексije у раду.

Резултати оперативног контекста истраживања

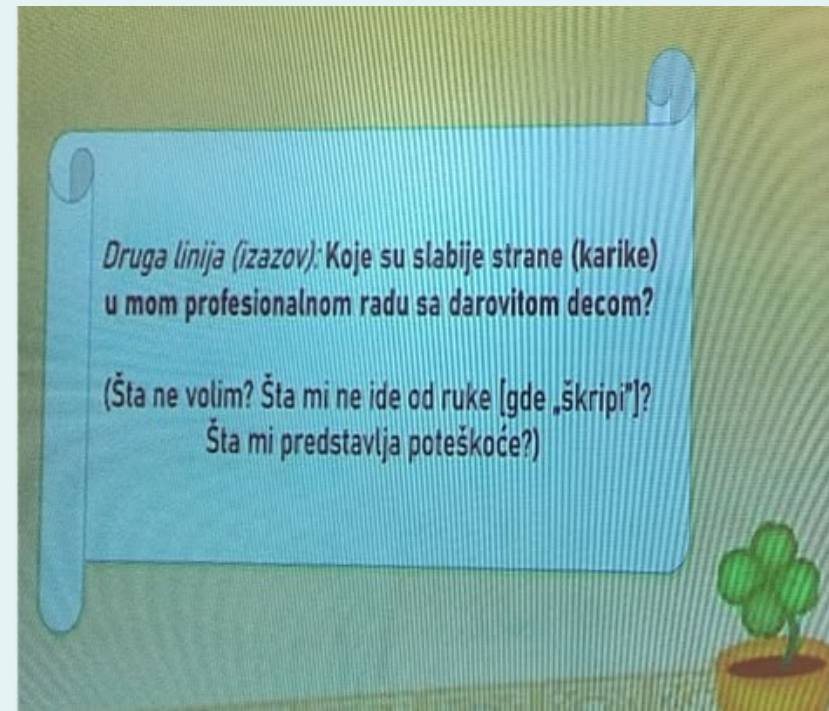
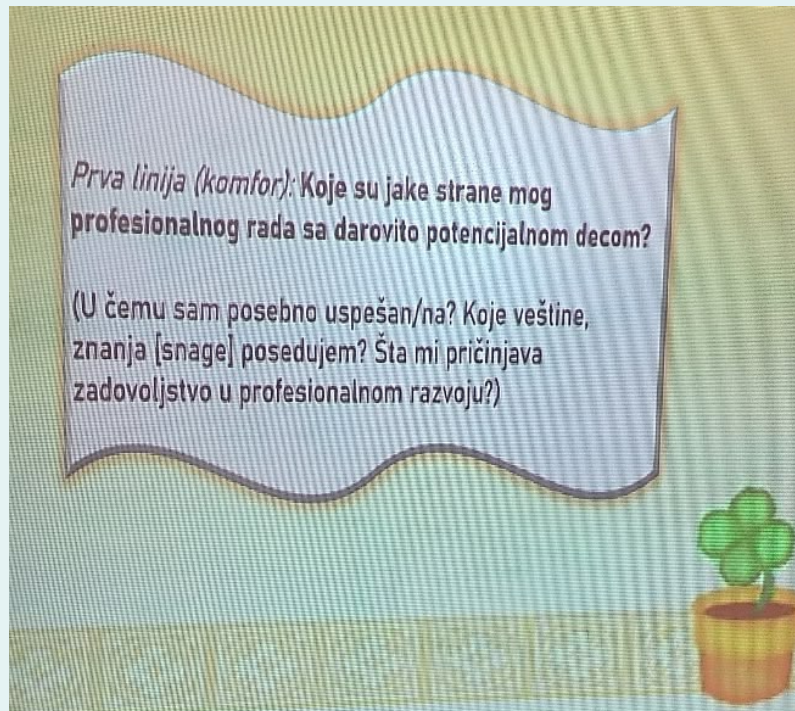
- ЛДЛ методички систем као рефлексивни приступ у интегрисаном курикулуму био је саставни следећих предмета на основним и мастер струковним студијама: *Методика васпитно-образовног рада, Еманципаторни приступи васпитно-образовном раду, Методика упознавања околине и Даровитост на предшколском узрасту.*
- Циљ активне наставе подразумевао је промишљања студената и васпитача/практичара (запослених у предшколским установама који су уједно и студенти Високе школе) о заједничким делањима на нивоу интеграције теоријско-вредносних постулата и практичних индикација.
- Шароликост облика и метода рада – групни, тандем облик рада, радионичарски рад, елементи Делфи методе, модалитет: подели и примени (уз подупирање, тзв. метакогнитивне скеле и проширивање), кораци: детектовање, инкубација, илуминација и еурека (АХА ефекат), уз конкретну примену били су смернице студентима у конструисању проблемских ситуација, постављању хипотеза, колебању/дилемама, налажењу више решења, провери хипотеза и њиховој примени.

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Током рада, коришћене смо метакогнитивне стратегије (можеш изнад), методички систем који је сукцесивно подразумевао истраживање, анализу, повезивање, рашчлањавање, принципе конструкције и деконструкције, сагледавање изазова из више перспектива, кроз „више боја наочара”.
- ❑ Тако засновано, студенти су нас уводили у фундаменталне токове реформске педагогије и њених изданака и каснијих варијанти – од Пројект методе Џона Дјуија, преко Ређо Емилија курикулума, до Паула Фреиреа и педагогије обесправљених и, потом, савремених теоријско-вредносних постулата, чији се кључ налази у актуелним Основама програма.
- ❑ Посебно занимљивим чини се еманација и повезивање праксе студената са теоријским модалитетима и практичним компетенцијама практичара у препознавању и раду са даровитим потенцијалима деце.
- ❑ До сада се обухватило више питања, а нека од њих се односе на: феномен даровитости (шта је, „како изгледа”, „колико је опипљив”; колико смо компетентни да радимо са даровитим потенцијалима деце; у чему је једна од неприкосновених улога простора за пружање подршке креативним манифестацијама; како тумачимо слике о детету и слике о вртићу; како можемо да евалуирамо себе и своју установу – рефлексивна и саморефлексивна на темељима досадашњих знања, умења и вештина, а у односу на савремену културу и контекст вртића).

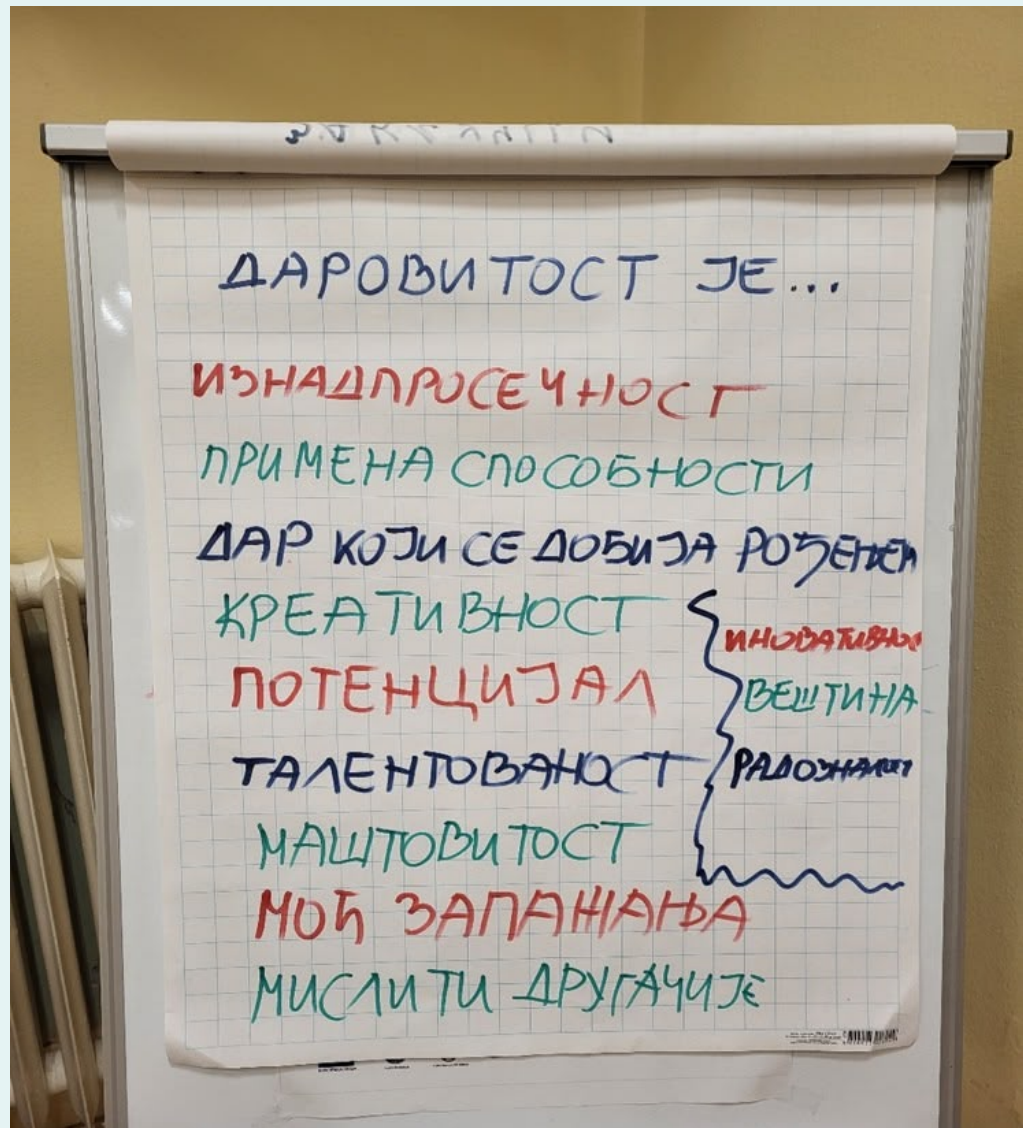
Резултати оперативног контекста истраживања

- Током више часова предавања и вежби водили смо се почетним питањима и трагањима за одговорима, чије је једно од кључних начела било:

- Спој теорије и праксе – путокази за стабилнију везу и рефлексiju (одјеке) – детелина са четири листа на првим слајдовима представља симбол среће и биљке коју треба гајити да би напредовала (аналогија са даровитим потенцијалима).

Резултати оперативног контекста истраживања

Записивали смо шта нас асоцира на даровитост. После смо ове првобитне асоцијације упоредили са дефиницајама и закључили да смо били на правом путу.

Резултати оперативног контекста истраживања

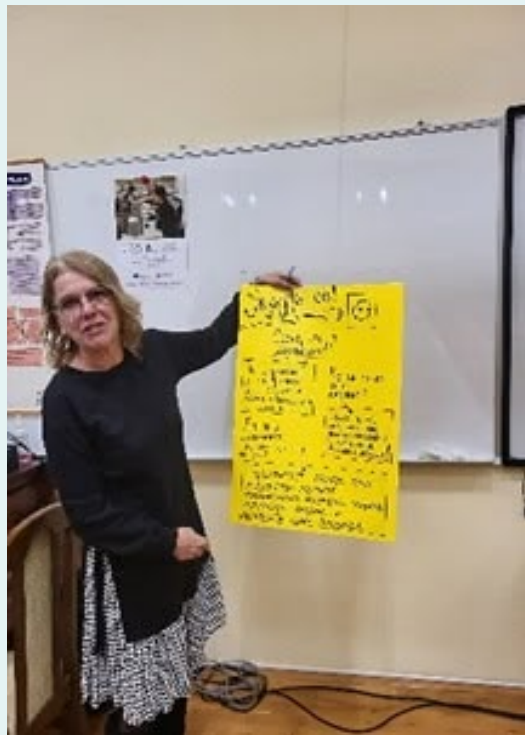
ПРИНКЕ
БУДОВО
ЛЕЗЕРО
БИНИ
ЕЛФИНИ
ЕЗДИЦЕ
Р-МАР
ОПУСИ

ДАРОВИТОСТ НА ПРЕДШКОЛСКОМ УЗРАСТУ

ТРИ ЛИНИЈЕ (ЗАКЉУЧЦИ)

1. ЛИНИЈА (ЈАКЕ СТРАНЕ): ПРЕПОЗНАВАЊЕ, ПЛАНИРАЊЕ И ПРАЋЕЊЕ, ПРЕДВИЂАЊЕ, ПРУЖАЊЕ ПОДРШКЕ, ГРАТОР, ПОШТОВАЊЕ РАЗЛИЧНОСТИ, (САМО)РЕФЛЕКСИЈА, КОМПЕТЕНТНОСТ У РАЗИ ДОКЕЖИМА
2. ЛИНИЈА (ИЗАЗОВИ, "ШКРИПАЊЕ"): СС, УСЛОВИ РАДА, СЛАБИЈА САРАДЊА СА ПОРОДИЦАМ, СТРУЧНА ЗНАЊА, ВРЕМЕНСКА АРТИКУЛАЦИЈА
3. ЛИНИЈА (ЦИЉ): СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ, ПОВЕЗАНОСТ СА СС, САРАДЊА СА ИЗ, ИНСТРУМЕН-ВОДИЧ, САРАДЊА СА ПОРОДИЦАМА, ХОРИЗОНТАЛНА РАЗМЕНА

Резултати оперативног контекста истраживања

Резултати оперативног контекста истраживања

Решавали смо загонетке (као импулсе за дивергентну продукцију, водећи се **хеуристичким начелом** да нема нужно математичког записа, *типа* $1+1=2$), осмишљавали простор у вртићу путем заједничких промишљања и увида, и мапирали места у вртићу за промену; дефинисали смо потенцијална питања за испит (на основу предавања студената, маркирали смо „значајне трагове” и формулисали потенцијална питања за испит).

Резултати оперативног контекста истраживања

- Током летњег семестра, из предмета *Методика ликовног васпитања 1*, студенти друге године основних студија изучавали су савремене приступе ликовном васпитању деце узраста пред полазак у школу. Задатак за студенте је био да издвоје најважније идеје инклузивних педагошких теорија, постструктуралистичке, феминистичке и Ређо Емилиа теорије. Да би лакше схватили повезаност теорије и праксе, студенти су осмислили практичне ликовне вежбе у којима је кроз лично и групно истраживање било потребно да искусе кључне постулате савремених приступа ликовној педагогији. Радионица се састојала из три фазе и рефлексивног дискурса.
- Прво су студенти представљали себе или неку, њима важну, животну тему без коришћења реалистичког приказа и без очекивања да рад буде „леп” и репрезентативан (лични индивидуални траг). Друга фаза рада (трансформација кроз визуелни дијалог) се односила на замену радова између парова (друга особа интервенише у постојећи рад –додаје, мења, прекраја, брише...) након чега следи разговор, како се променило значење рада (уметност као преговарање идентитета и као дискурзивна пракса).

Трећу фазу рада су студенти осмислили као рад у мањим групама, у којима они граде просторну инсталацију која представља место где се деца осећају слободно и где бивају оно што јесу (простор као трећи васпитач). Након тога, студенти анализирају претходна три сегмента рада, дискусијом и рефлексивним питањима о моћи, трансформацији идеја, о процењивању радова и на њихов значај за њих. Примена теоријских импликација у пракси водила је ка искуственом учењу, критичком мишљењу и лакшем савладавању градива.

Резултати оперативног контекста истраживања

- Такође, током летњег семестра, студенти друге године основних студија су путем презентација представљали резултате примене ЛДЛ методичког система у оквиру предмета *Методика музичког васпитања 1*.

Резултати оперативног контекста истраживања

- ❑ Креиран је истраживачки инструмент – полуструктурисани упитник намењен студентској процени и евалуацији ефикасности и ефективности примене ЛДЛ методичког система у наставном процесу.

- ❑ Реч је о инструменту за истраживање са питањима затвореног и отвореног типа.

УПИТНИК ЗА СТУДЕНТЕ

Перцепција ефикасности примене ЛДЛ методичког система у настави

Поштована колегице / поштовани колега,

Упитник пред Вама креиран је у оквиру развојноистраживачког пројекта *ЛДЛ методички систем као носилац рефлексивног приступа у интегрисаном курикулуму*, са циљем студентске процене и евалуације перципираних ефикасности примене ЛДЛ методичког система у наставном процесу (предавања и вежбе). Упитник је анониман и садржи питања затвореног и отвореног типа. Ваши одговори биће коришћени искључиво у истраживачке сврхе и допринеће унапређивању квалитета наставе. Хвала Вам на сарадњи.

Пројектни истраживачки тим

I Лични подаци (опционо):

- ✓ Година студија:
 - Прва година основних струковних студија
 - Друга година основних струковних студија
 - Трећа година основних струковних студија
 - Прва година мастер струковних студија
 - Друга година мастер струковних студија

II Перцепција ефикасности ЛДЛ методичког система

Молимо Вас да за сваку тврдњу означите степен слагања, користећи следећу скалу:
1 – уопште се не слажем
2 – углавном се не слажем
3 – нисам сигуран/на
4 – углавном се слажем
5 – у потпуности се слажем

- Примена ЛДЛ методичког система допринела је мојој већој продуктивности у настави.
1 2 3 4 5
- ЛДЛ методички систем подстакао је моје активно учешће у настави (предавања и вежбе).
1 2 3 4 5
- Примена ЛДЛ методичког система повећала је моју мотивацију за рад и учење.
1 2 3 4 5
- Примена ЛДЛ методичког система помогла ми је да боље разумем садржаје курикулума.
1 2 3 4 5
- Захваљујући ЛДЛ методичком систему, лакше сам повезивао/повезивала теоријска и практична знања.
1 2 3 4 5

- Рад у малим групама током ЛДЛ активности био ми је пријатан и подстицајан.
1 2 3 4 5
- ЛДЛ методички систем подстакао ме је на размишљање о сопственом учењу и раду.
1 2 3 4 5
- Кроз ЛДЛ активности развијао/развијала сам способност (само)рефлексije.
1 2 3 4 5
- Повратне информације добијене од колега и наставника биле су значајне за моје учење.
1 2 3 4 5
- ЛДЛ методички систем допринео је унапређивању квалитета наставног процеса.
1 2 3 4 5

III Перцепција развоја вештина кроз ЛДЛ активности

Оцените у којој мери су се током ЛДЛ активности развијале следеће вештине (од 1 – уопште се нису развијале до 5 – у потпуности су се развиле):

Вештине	1	2	3	4	5
Сарадња у тиму	☐	☐	☐	☐	☐
Критичко мишљење	☐	☐	☐	☐	☐
Креативност	☐	☐	☐	☐	☐
Самостално решавање проблема	☐	☐	☐	☐	☐
Дигиталне и истраживачке вештине	☐	☐	☐	☐	☐

IV Квалитативна процена примене ЛДЛ методичког система

Шта Вам је током примене ЛДЛ методичког система било најкорисније и најзначајније?

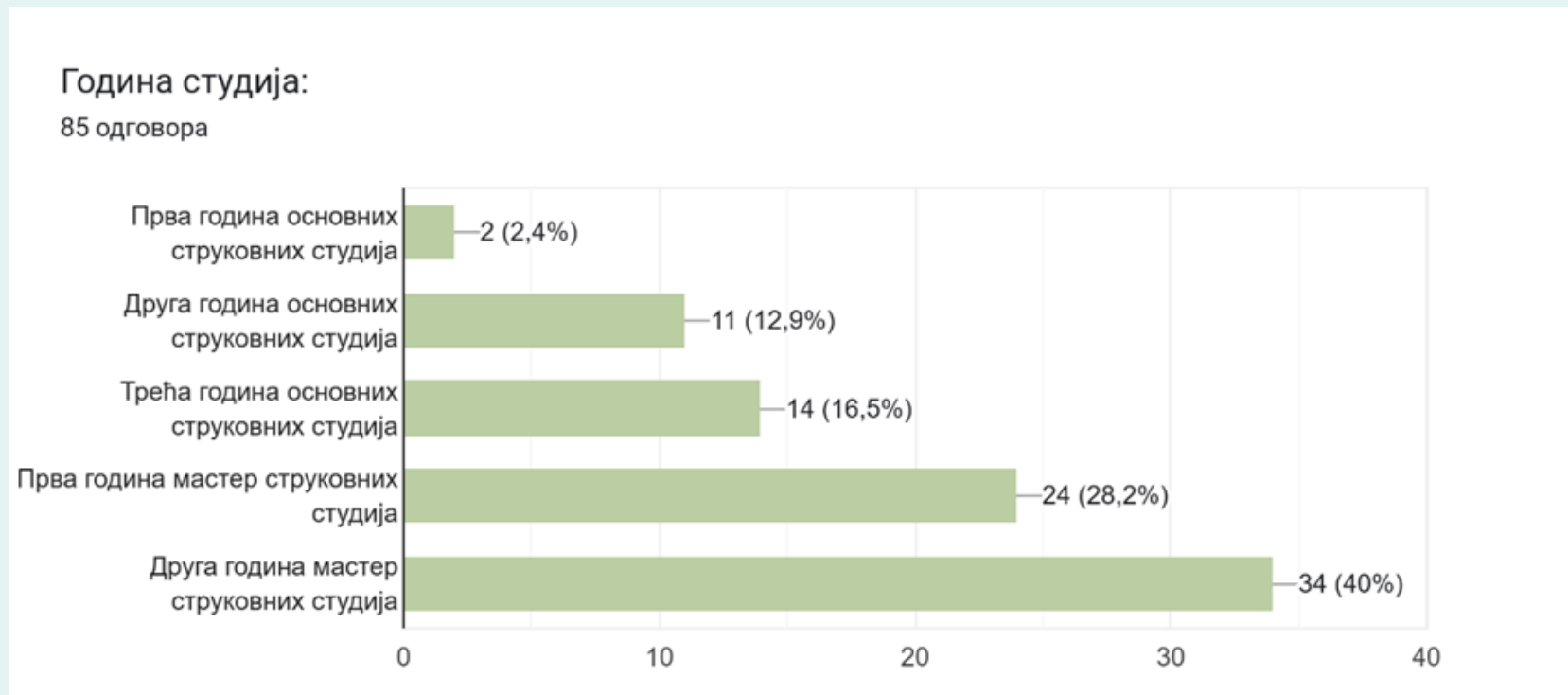
Да ли бисте желели да се ЛДЛ методички систем и убудуће примењује у настави? Образложите.

Ваши предлози за унапређивање ЛДЛ активности у настави:

Хвала Вам на издвојеном времену и учешћу у истраживању.

Резултати истраживања

I Лични подаци (опционо)

Графикон приказује структуру узорка испитаника према години студија. У истраживању је учествовало укупно 85 студената, при чему је највећи број испитаника са друге године мастер струковних студија (34; 40%), затим са прве године мастер струковних студија (24; 28,2%). Мањи број испитаника чине студенти основних струковних студија: треће године (14; 16,5%), друге године (11; 12,9%) и прве године (2; 2,4%). Резултати истраживања показују да у узорку доминирају студенти мастер студија, што може утицати на зрелост ставова и искустава у вези са применом ЛДЛ методичког система.

II Перцепција ефикасности ЛДЛ методичког система

- ❑ Резултати истраживања указују на веома позитивне ставове студената према примени ЛДЛ методичког система, јер су све просечне вредности степена слагања високе и изнад 4,00.
- ❑ Укупна просечна вредност ($M=4,43$) показује да испитаници у великој мери процењују ЛДЛ као подстицајан и ефикасан приступ настави.
- ❑ Највише је оцењена тврдња да је рад у малим групама био пријатан и подстицајан ($M=4,58$), што указује на значај сарадничког учења и позитивне атмосфере током наставе.
- ❑ Високе вредности забележене су и код развоја (само)рефлексије ($M=4,48$), активног учешћа у настави ($M=4,41$) и унапређивања квалитета наставног процеса ($M=4,45$).
- ❑ Резултати такође показују да је ЛДЛ систем допринео већој мотивацији, продуктивности, бољем разумевању курикулума и успешнијем повезивању теоријских и практичних знања, што потврђује његову педагошку вредност и функционалност у наставном процесу.

Тврдња	Просечна вредност степена слагања
Примена ЛДЛ методичког система допринела је мојој већој продуктивности у настави.	4,39
ЛДЛ методички систем подстакао је моје активно учешће у настави (предавања и вежбе).	4,41
Примена ЛДЛ методичког система повећала је моју мотивацију за рад и учење.	4,32
Примена ЛДЛ методичког система помогла ми је да боље разумем садржаје курикулума.	4,33
Захваљујући ЛДЛ методичком систему, лакше сам повезивао/повезивала теоријска и практична знања.	4,33
Рад у малим групама током ЛДЛ активности био ми је пријатан и подстицајан.	4,58
ЛДЛ методички систем подстакао ме је на размишљање о сопственом учењу и раду.	4,46
Кроз ЛДЛ активности развијао/развијала сам способност (само)рефлексије.	4,48
Повратне информације добијене од колега и наставника биле су значајне за моје учење.	4,51
ЛДЛ методички систем допринео је унапређивању квалитета наставног процеса.	4,45
Укупно	4,43

III Перцепција развоја вештина кроз ЛДЛ активности

Вештине	Процена испитаника – просечна вредност
Сарадња у тиму	4,54
Критичко мишљење	4,49
Креативност	4,63
Самостално решавање проблема	4,54
Дигиталне и истраживачке вештине	4,47

- Према резултатима истраживања испитаници (студенти) процењују да је примена ЛДЛ методичког система значајно допринела развоју различитих вештина, јер су све просечне вредности веома високе и изнад 4,40. Највише је процењен развој креативности ($M=4,63$), што указује да ЛДЛ подстиче креативно и иновативно размишљање студената.
- Високе вредности забележене су и код сарадње у тиму ($M=4,54$) и самосталног решавања проблема ($M=4,54$), што потврђује значај сарадничког и активног учења у оквиру ЛДЛ приступа. Испитаници су такође високо оценили развој критичког мишљења ($M=4,49$), као и дигиталних и истраживачких вештина ($M=4,47$). Ови резултати указују да ЛДЛ методички систем подстиче развој компетенција важних за савремено образовање и професионални рад.

IV Квалитативна процена примене ЛДЛ методичког система

Питање: *Шта Вам је током примене ЛДЛ методичког система било најкорисније и најзначајније?*

- На основу одговора испитаника може се уочити више доминантних тематских категорија које указују на то шта су студенти препознали као највредније у примени ЛДЛ методичког система. Одговори показују изразито позитивну перцепцију овог приступа и наглашавају активну улогу студента у процесу учења.

- Главне тематске категорије:
 1. Сарадња, тимски рад и размена искустава
 2. Активно учешће и самосталност
 3. Развој критичког и рефлексивног мишљења
 4. Повезивање теорије и праксе
 5. Развој комуникацијских вештина и самопоуздања
 6. Креативност и мотивација
 7. Дубље разумевање градива
 8. Лични и професионални развој

Тематска категорија	Кључни појмови / карактеристични одговори	Значење и интерпретација
Сарадња, тимски рад и размена искустава	„Рад у групи”, „Тимски рад”, „Размена искустава”, „Сарадња у тиму”, „Рад у малим групама”, „Размена мишљења”	Студенти су истакли значај сарадничког учења, међусобне подршке и заједничког решавања проблема. ЛДЛ подстиче социјалну интеракцију и развој сарадничких компетенција.
Активно учешће и самосталност	„Активно учешће”, „Самосталност и аутономија”, „Учење засновано на активности студента”, „Самостално размишљање”	Испитаници препознају да ЛДЛ мења улогу студента из пасивног слушаоца у активног учесника наставног процеса.
Развој критичког и рефлексивног мишљења	„Критичко мишљење”, „Саморефлексија”, „Рефлексивно мишљење”, „Размишљање о сопственом учењу”	ЛДЛ доприноси дубљем разумевању садржаја, развоју метакогнитивних способности и способности критичког промишљања.
Повезивање теорије и праксе	„Повезивање теорије и праксе”, „Практична искуства”, „Практичан рад”, „Боље разумевање теорије”	Студенти су нагласили да је примена знања у пракси олакшала разумевање градива и повећала ефикасност учења.
Развој комуникацијских вештина и самопоуздања	„Разбијање треме”, „Страх од јавног наступа”, „Изградња самопоуздања”, „Комуникација са колегама”	ЛДЛ је допринео развоју комуникацијских вештина, сигурности у јавном наступу и бољем повезивању са колегама.
Креативност и мотивација	„Креативност”, „Слобода изражавања”, „Мотивација”, „Креативне идеје”	Студенти су препознали да овај метод подстиче иновативност, слободу мишљења и већу мотивацију за рад.
Дубље разумевање градива кроз подучавање других	„Морала сам дубље да разумем градиво”, „Припрема лекције за друге”, „Објашњавање колегама”	Учење кроз подучавање других омогућило је темељније усвајање знања и развој одговорности за сопствено учење.
Лични и професионални развој	„Рад на себи”, „Самоспознаја”, „Развој методичких компетенција”, „Изградња самопоуздања”, „Разбијање страха од јавног наступа”	ЛДЛ систем доприноси личном оснаживању студената, развоју професионалног идентитета, педагошких компетенција, самопоуздања и способности за самосталан и одговоран педагошки рад.

Интерпретација резултата

- Анализа одговора показује да су студенти ЛДЛ методички систем доживели као:
 - ✓ интерактиван;
 - ✓ сараднички;
 - ✓ подстицајан;
 - ✓ усмерен на активно учење и лични развој.

- Најзначајнији ефекти ЛДЛ система које су истакли испитаници јесу:
 - ✓ развој сарадничких компетенција;
 - ✓ већу самосталност студената;
 - ✓ критичко и рефлексивно мишљење;
 - ✓ повезивање теорије и праксе;
 - ✓ развој комуникације, самопоуздања и креативности.

- Одговори испитаника указују да је ЛДЛ допринео не само усвајању знања, већ и развоју професионалних и личних компетенција које су важне за будући педагошки рад.

Општи закључак

Резултати истраживања показују да студенти препознају ЛДЛ методички систем као подстицајан модел учења који омогућава активно учешће, сарадничко учење и дубље разумевање наставних садржаја.

Посебно су истакнути значај тимског рада, размене искустава, развоја критичког мишљења, повезивања теорије и праксе, као и развоја самопоуздања, комуникацијских вештина и креативности.

Студенти су ЛДЛ методички систем доживели као приступ који их оснажује за самостално учење и професионални развој.

Питање: *Да ли бисте желели да се ЛДЛ методички систем и убудуће примењује у настави? Образложите.*

ОПШТА СТРУКТУРА ОДГОВОРА ИСПИТАНИКА

На основу анализе одговора, ставови студената могу се поделити у три основне групе:

КАТЕГОРИЈА	ОПИС	ПРОЦЕНА ЗАСТУПЉЕНОСТИ
Позитивни ставови	Јасна подршка примени ЛДЛ система	~85–90%
Условно позитивни	Подршка уз резерву (мотивација, начин примене)	~8–10%
Негативни ставови	Одбијање или критика	~2–5%

- Анализа одговора показује изразито позитиван став испитаника према будућој примени ЛДЛ методичког система у настави. Испитаници су истицали да овај приступ наставу чини занимљивијом, динамичнијом, интерактивнијом и ближом потребама студената.
- Већина испитаника (студената) подржава наставак примене овог приступа, истичући његове бројне образовне, социјалне и личне добити. Одговори указују на висок степен прихваћености методичког система, али и на појаву појединих одговора који се углавном односе на осећај притиска и неуједначену мотивацију учесника.
- Као најзначајније предности ЛДЛ методичког система издвојени су:
 - ✓ већа мотивација за учење;
 - ✓ активно учешће студената у наставном процесу;
 - ✓ развој критичког мишљења и самосталности;
 - ✓ подстицање креативности и истраживачког приступа;
 - ✓ лакше и трајније усвајање знања;
 - ✓ повезивање теорије и праксе;
 - ✓ развој сарадње, комуникације и тимског рада;
 - ✓ подстицање функционалног знања и практичних вештина.

- ❑ Велики број испитаника сматра да ЛДЛ методички систем подстиче развој самопоуздања, одговорности и комуникацијских вештина, као и да учесницима омогућава већу слободу у изражавању мишљења и долажењу до сопствених закључака.
- ❑ Иако су одговори углавном позитивни, поједини испитаници истакли су да овакав начин рада може бити стресан, нарочито за стидљивије студенте, или да понекад ствара осећај притиска.
- ❑ Такође је наглашено да успешност примене ЛДЛ методичког система зависи од мотивације и активног учешћа свих чланова групе. У целини, резултати показују да испитаници препознају ЛДЛ методички систем као савремен, подстицајан и ефикасан приступ настави, који доприноси квалитетнијем, смисленијем и трајнијем учењу.

Општи закључак

- ❑ Резултати истраживања потврђују висок степен прихваћености и педагошке вредности ЛДЛ методичког система.

Питање: Ваши предлози за унапређивање ЛДЛ активности у настави

Интерпретација резултата

- ❑ Одговори испитаника показују да студенти ЛДЛ методички систем доживљавају као квалитетан и функционалан модел наставе, али истовремено препознају могућности за његово даље унапређивање. Најчешћи предлози односе се на:
 - ✓ већу заступљеност практичних активности;
 - ✓ више примера из наставне праксе;
 - ✓ интензивнију примену дигиталних алата;
 - ✓ рад у мањим групама;
 - ✓ већу подршку и укљученост професора.

- ❑ Посебно је значајно што студенти наглашавају потребу за:
 - ✓ интерактивношћу;
 - ✓ креативним приступом;
 - ✓ искуственим учењем;
 - ✓ повезивањем теорије и праксе.

- ❑ Такође, велики број одговора без конкретних предлога („Немам предлог”, „Све је супер”, „Да остане оваква настава”) указује на висок степен задовољства постојећом организацијом ЛДЛ активности.

Општи закључак

ЛДЛ методички систем се у великој мери препознаје као подстицајан, савремен и функционалан модел наставе који омогућава активно учење кроз сарадњу, истраживање и практичан рад.

Испитаници закључују да је за његову потпуну ефикасност неопходно додатно унапређење у виду већег броја практичних примера, јасније организације активности, боље материјалне и техничке подршке, као и шире примене дигиталних алата.

Остварени резултати пројекта су:

- ❑ унапређене су стратегије и процес учења студената и, реципрочно, подигнут је квалитет наставе, уз синергију теоријских и практичних знања;
- ❑ створен је инспиративни контекст за наставу и учење кроз тимски рад: заједничко учешће студената, наставника и практичара/васпитача;
- ❑ креиран је сегменат дневника стручне праксе, као продукта тимског рада;
- ❑ осмишљени су инспиративни примери за реализацију планираних ситуација учења, активности и игре у вртићу;
- ❑ студенти су оснажени у подстицању аутономије у учењу, (само)рефлексије, критичког мишљења, самосталности, компетентности;
- ❑ унапређене су вештине наставника за континуирану рефлексију и *модел критичког пријатеља*.

Резултати пројекта омогућили су следећу применљивост:

- ❑ унапређивање стратегија и процеса учења студената, путем ЛДЛ методичког система;
- ❑ стварање услова за контекстуално учење и наставу, као продукта заједничког ангажовања студената, наставника и практичара/васпитача, кроз организовање радионица и хоризонталну размену;
- ❑ унапређивање стручне праксе студената и реинтерпретацију сегмената дневника праксе;
- ❑ унапређивање компетенција за (само)рефлексију студената и наставника;
- ❑ организовање стручног скупа, као посебне прилике за презентовање процеса и продукта пројекта: *Поглед уназад и два корака унапред* (оствареност циља пројекта, дељење искустава и дискусија о процесу пројекта, импулси за даље коришћење резултата пројекта).

ЗАХВАЉУЈЕМО НА ПАЖЊИ!

**ПРОЈЕКТНИ
ИСТРАЖИВАЧКИ ТИМ**